

Sápmi

Samisk bosetning fra Engerdal i sørvest til Kola i nordøst

Presentasjon J Kl Kalstad, SÁ

Bosetning og kultur

- -sørsamer
- -lulesamer
- -nordsamer
- -østsamer
- Sørsamene fra Saltfjellet i nord til Femunden i sør i Norge, og tilsvarende på svensk side av riksgrensen
- Lengst nord bebor østsamene Kola i Russland, Sør-Varanger og grenseområdene i Finland
- Mellom sør- og østsamene finner vi nord- og lulesamene.

Indre Finnmark

- Samisk kjerneområde - nordsamer
- I dette området er det en bosetningsmessig konsentrasjon av samer.
- I kommunene Kautokeino og Karasjok er samene i flertall

Kystdistriktene - sjøsamer

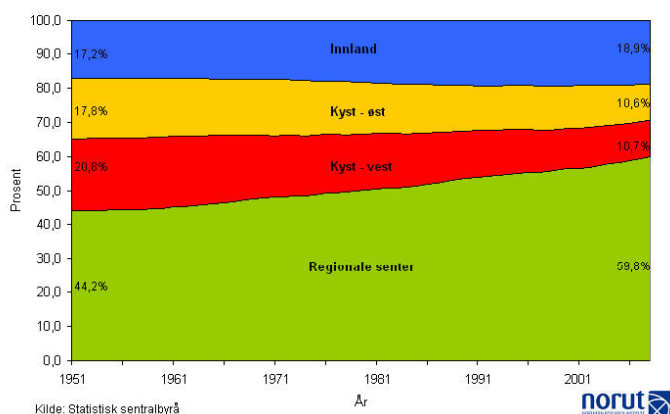
- I kystområdene i Nord-Norge er det en tallrik sjøsamisk befolkning, som hovedsakelig hører til den nordsamiske språkgruppa.

Samisk bosetning i Norge - utvikling

- Situasjonsbeskrivelsen av den samiske bosetningen i Norge er av Knut Kolsrud på 1950-tallet oppsummert slik: 1. Forholdsvis rene samiske samfunn i indre Finnmark og Tana dalføre 2. sjøsamiske samfunn i Finnmark og Nord-Troms og 3. småbygder av samisktalende strøk innenfor norsktalende bosetning lenger sør (Rapport 2/2008. Sámi logut mitalit 1/Samiske tall forteller 1:33).
- Utviklingen i samiske bosetningsområder har i store trekk vært sammenfallende med utviklingen i distrikts-Norge

Folketall i Finnmark 1951-2001

Figur 6: Befolkningsutvikling i Finnmark 1951 - 2008. Regioner.

Fødselstall og utflytting

Barnerike familier

I tradisjonelle samiske kommuner har vært liten utflytting.

- Liten utflytting/liten grad av mobilitet som et uttrykk for vegring mot utflytting blant samisk ungdom

Primærnæringer for sysselsetting

- Primærnærिंगene reindrift, jordbruk og ulike kombinasjonsnæringer (utmark, fangst, fiske, duodji, reiseliv med mer)
- I 2007 sysselsatte reindriften 743 personer, landbruk 521, fiskeoppdrett 213 og landbruksindustri 323 personer. Kilde: Innovasjon Norge, Vadsø

Kulturarbeidsplasser for ny sysseisseting

- Tradisjonelle primærnæringer har stagnert og opphørt for rekruttering
- Kulturvirksomheter har vært etablert for ny sysseisseting. Samisk kultur (tradisjoner og kunnskap) og språk tjener som råstoff og teknologi for nye virksomheter

Håndverk og kunst

- På grunnlag av tradisjoner:
 - duodji som håndverk av salgbare bruksting som f.eks Samekniver(produseres også utenfor Sápmi), klær
 - Tradisjoner som utgangspunkt for samiksinspirerte produkter som f.eks. samisk sølv
 - suvenerirer

Dáida - kunst

Samisk film, media

- i 2009 etablert et filmselskap og et internasjonalt filmsenter i Kautokeino. Virksomhetene sysselsetter på heltid 4-5 personer pluss engasjementer under produksjon.
- I Karasjok har NRK Samiradio knapt 100 ansatte knyttet til samiskspråklige radio og TV-sendinger.
- Med samiske avisredaksjoner i Kautokeino, Karasjok og Porsanger er det etablert et 20 talls arbeidsplasser.
- Samiske bokforlag har vært i drift i en ti-årsperiode med arbeid til knapt 20 personer
- Tolking og oversettelsesvirksomhet sysselsetter mange ohg i mange kommuner

Infrastruktur for samisk kultur – offentlige arbeidsplasser

- Videregående og høyere utdanning
- Forskning for ny kunnskap. Samisk Høyskole er for Kautokeino en stor institusjon med 50-60 sysselsatte.
- Vi har fått et nytt vitenskapsbygg i Kautokeino med rundt 150 arbeidsplasser.
- Det er etablert et samisk teater med stor tiltrekningskraft på unge talenter og en stab av faste medarbeider på 12 personer. Virksomheten står for rundt 20 årsverk

Samisk kultur som råstoff

- Virksomheter som teater og media har samisk språk og kultur som råstoff til sine produkter.
- Teknologien for framstilling av produktene er imidlertid hentet utenfra, og denne teknologien utgjøres av for eksempel journalistikk, skuespillerkunnskap, typografi, fotografering og lignende. Teknologien kan være kombinert med eller ikledd samisk språkdrakt.

Samisk kultur som teknologi for nyskaping

- Teknologi for enkelte opplevelsesprodukter med eksempel joik, lassokasting, mat, reinkjøring og lignende. Her er teknologien for produksjon av produktene basert på samisk kultur. For autentisiteten i for eksempel opplevelsene er kulturkunnskap nødvendig.

Kulturentreprenørskap

- I fasen for utvikling av nye produkt og etablering av virksomheter er det snakk om kulturentreprenørskap.
- For utvikling og nyskaping oppstår det behov for utdanningstilbud i kultur, historie og samfunnsfag. Utdanningstilbud står i sin tur for nye offentlige arbeidsplasser

Politiske vilkår for infrastruktur

- En politisk prioritering av tiltak for bevaring og utvikling av samisk språk og kultur har vært et sentralt vilkår for kulturentreprenørskap. En "samevennlig" politikk har gjort det mulig å etablere offentlige institusjoner for eksempel utdanning, informasjon, kunst og kultur.

Sammenfatning

- 1. Kulturbaserte primærnæringer som reindrift og ulike kombinasjoner av småskalajordbruk, utmark, innlandsfiske, duodji, reindrift, turisme og sesongarbeid har utgjort en materiell basis for bosetning. Det forholdet har endret seg radikalt med bl.a. lukking av aksessen til reindriften.
- 2. Nye kulturbaserte virksomheter er blitt etablert. Felles for de er at samisk kultur utgjør basisen, og den tjener som "råstoff" til og teknologi(kunnskap) for nye produkter.